

Handläggare: Monica Slama
Telefon: 08-508 23 092

Till
Hägersten- Liljeholmens
stadsdelsnämnd 2009-08-27

Handläggare: Anna Ambjörn
Telefon: 08-508 22 048

Program för utvecklingen i Söderort

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner och översänder tjänsteutlåtandet som svar på remissen till Stadsledningskontoret.
2. Ärendet hanteras med omedelbar justering.

Maria Mannerholm
Stadsdelsdirektör

Gunnar Ohlsén
Avdelningschef

Sammanfattning

Ett förslag angående program för utveckling av Söderort har inkommit för yttrande från Stadsledningskontoret. Programmet utgår ifrån "Söderortsvisionen", visionen Stockholm i världsklass samt förslaget till ny översiktsplan. Syftet är att göra den nya visionen mer genomförandeinriktad.

I underlaget beskrivs åtgärder som vidtagits sedan 2002 i Söderort, ett förslag till text som beskriver visionen för hur Söderort skulle kunna utvecklas presenteras i remissen samt Söderorts goda förutsättningar och utmaningar. Enligt redovisad tidplan behandlar Kommunfullmäktige i mars 2010, efter remisshantering och bearbetning av föreliggande förslag, förslag till program för utvecklingen av Söderort.

I remissen har några frågor pekats ut som särskilt viktiga att besvara där förvaltningen lämnat synpunkter med fokus på viktiga utvecklingsområden som: tvärförbindelser, arbetsplatser, utbildning och forskning, ökad upplevd trygghet, utveckling av strandområden och båtlivet, kreativa näringar samt utvecklingen av Telefonplan, hållbar utveckling av bostadsområdet vid Västra Liljeholmen, Centrumupprustning i Fruängen. Vidare har förvaltningen lämnat kommentarer angående processen kring utvecklingen av Söderort, organisation av genomförandet, prioriteringar, förutsättningar, marknadsföring, samt medborgardialog.

Förvaltningens understryker att lämnade synpunkter på inget sätt är de slutgiltiga eftersom arbetet pågår under hela programperioden och nya synpunkter kan komma att påverka det slutgiltiga förslaget till program.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Avdelningen för samhällsplanering.

Bakgrund

Ett förslag på program för utveckling av Söderort har inkommit för yttrande senast 1 september 2009.

Remissen är utsänd till nämnder och styrelser, angränsande kommuner söder om staden, näringslivsorganisationer, företagsområden, fastighetsägare, boende- och hyresgästföreningar samt olika typer av föreningar och organisationer. Remissen finns också på www.stockholm.se/soderortsvisionen att besvara för alla som vill.

Remisshandlingarna består av faktaunderlag, idé om visionstext samt ett frågeunderlag. Ett färdigt förslag till program kommer att utarbetas sedan remissen besvarats. Programmet kommer att föreläggas kommunfullmäktige för beslut. Vidare ska en särskild handlingsplan tas fram som ska godkännas av den politiska styrgruppen för ytterstadsutvecklingen.

Ärendet

År 2002 antog kommunfullmäktige dokumentet "Söderortsvisionen" och 2004 beslutade kommunfullmäktige att särskilt prioritera företagsutveckling. Kommunfullmäktige har beslutat att ett nytt program ska tas fram för utvecklingen av Söderort som kommer att ersätta tidigare Söderortsvisionen. Programmet utgår ifrån "Söderortsvisionen", visionen Stockholm i världsklass samt förslaget till ny översiktsplan. Syftet är att göra den nya visionen mer genomförandeinriktad.

För åren 2009 och 2010 kommer arbetet kring utvecklingen i Söderort att bedrivas i ett särskilt projekt. Syftet med projektet är att dels ta fram ett långsiktigt program samt att starta och följa upp att konkreta åtgärder vidtas utifrån tidigare program och utifrån vad som kommer fram i projektet. Remissomgången är lagd så att det ska finnas förutsättningar för kommunfullmäktige att i budget för 2010 ge verkställighetsuppdrag till nämnder och styrelser.

En viktig del i processen utgör medborgardialogen utifrån ett vidgat lokalt perspektiv. Den föreslås ske under hösten 2009 och samordnas med stadsdelsnämndernas medborgardialoger liksom med bostadsbolagens boendediaologer.

Projektorganisation

Projektet styrs av den politiska styrgruppen för utvecklingen av ytterstaden, samma styrgrupp som leder arbetet med Järvalyftet. En politisk referensgrupp kommer att bildas med representanter för stadsdelsnämnderna. Vidare finns en operativ styrgrupp med berörda förvaltnings- och bolagschefer och en arbetsgrupp med kontaktpersoner ifrån samma förvaltningar och bolag. En projektledare har utsetts samt en biträdande projektledare.

Vidtagna åtgärder sedan 2002 i Söderort

I underlaget beskrivs åtgärder som vidtagits sedan 2002 i Söderort inom områdena bostadsbyggande, infrastruktur, näringsliv och arbetsmarknad, utbildning, service och handel, grönområden, idrott och kultur.

Utgångspunkter för program för Söderort

Kommunfullmäktige i Stockholm antog i juni 2007 vision 2030 "Ett Stockholm i världsklass". Programmet för den södra ytterstaden föreslås följa samma struktur som stadens vision, den tar sin utgångspunkt i tidigare Söderortsvision från 2002, i vision 2030 för Stockholm stad samt i förslaget till ny översiktsplan.

I översiktsplanen pekas ett antal utvecklingsområden och strategiska samband ut. I arbetet med programmet för den södra ytterstaden förutsätts samma områden och strategiska samband att pekas ut som i översiktsplanen. Däremot kan visionen för Söderort komma att föreslå en tydligare tidsmässig prioritering av innehållet i översiktsplanen.

Visionstext för Söderortsvisionen 2009

Ett förslag till text som beskriver visionen för hur Söderort skulle kunna utvecklas presenteras i remissen. Texten behandlar Medborgarnas Söderort, Innovation och växande, Mångsidighet och upplevelserikedom, nyföretagande, arbete och utbildning m m och fokuserar på Söderorts utvecklingsmöjligheter.

Goda förutsättningar

I underlaget beskrivs Stockholms södra förorter som ett av de mest dynamiska och tillväxtskapande områdena i Sverige. De goda förutsättningarna beskrivs bland annat med blandningen av arbetsplatsområden och boende, tillgång till härlig natur och ett starkt idrotts- och föreningsliv, att Stockholm kan erbjuda både puls, kultur samt god natur och miljö märks också tydligt i den södra ytterstaden.

Den samhällsfinansierade servicen är väl utbyggd. Tillgången på allt ifrån förskola – skola till äldreboenden och sjukvård är god. Kommunikationerna till Stockholms innerstad är väl utbyggda och av god kvalitet. Innerstadens utbud av aktiviteter är på detta sätt väl tillgängligt för befolkningen i den södra ytterstaden.

Utmaningar i Söderort

Även utmaningar beskrivs i underlaget, tillgången på arbetsplatser är alltför liten, tvärförbindelserna behöver förbättras, en avstannad utveckling i flera av de mindre centrumanläggningarna med försämrade samhällsservice m m. Vidare anges en socioekonomisk obalans såväl inom Söderort som mellan ytterstaden och Stockholms innerstad. Det gäller till exempel medelinkomst och utbildningsnivå.

Arbetet kring södra ytterstaden

En viktig fråga att hantera är hur fördelningen av arbete ska ske vad avser ett samlat arbete för hela södra ytterstaden kontra ett mer konkret arbete i de stadsdelar vars utveckling främst måste stödjas. Det föreslagna arbetet bygger på behovet av en gemensam strategi för hela södra ytterstaden men att de mer konkreta insatserna behöver riktas till vissa stadsdelar.

Viktiga frågor att inleda arbetet med

I remissen har några frågor pekats ut som särskilt viktiga att starta med:

- Programarbete för området Älvsjö- Rågsved/Högdalen-Fagersjö-Farsta
- Samverkan med företagsområden
- En omfattande satsning på upprustning av bostäder ägda av de kommunala bostadsföretagen
- En fördjupad analys över förutsättningarna för olika centrumanläggningar
- Formerna för medborgardialog och medborgarmedverkan
- Ett generellt behov av insatser för att hålla rent och snyggt och ett allmänt gott underhåll

Tidplan

Maj till september 2009

Remissen genomförs samt bearbetning av remissyttranden samt förslag till satsningar att beakta i förslaget till budget för 2010.

Oktober till december 2009

Medborgardialog kring kommande program för utvecklingen i Södra ytterstaden.

Januari – februari 2010

Framtagande av slutligt förslag till program för Söderort samt handlingsplan.

Januari 2010

Start för arbete utifrån uppdrag som givits i budget för 2010.

Mars 2010

Kommunfullmäktige behandlar förslag till program för utvecklingen av Söderort.

Mars 2010

Politiska styrgruppen tar ställning till handlingsplanen.

Mars till december 2010

Genomförande inom ramen för projektorganisationen. Under 2010 prövas hur verksamheterna och uppdragen kan inordnas i den befintliga organisationen.

Frågor kring Söderort i remissen våren 2009

Stadsledningskontoret anser att det finns några frågor som är av vikt att de besvaras under detta ärendes beredning, det vill säga under den beredningsprocess som föredragande borgarråd genomför i och med remittering av ärendet. Frågorna samt förvaltningens kommentarer och synpunkter redovisas nedan.

Förvaltningens synpunkter

I remissunderlaget lyfts ett antal frågor fram som Stadsledningskontoret vill ha svar på under detta ärendes beredning.

1. Söderort definieras som samtliga stadsdelar söder om Södermalm. Finns det skäl (vilka?) att arbeta med Söderort som en helhet?

Det främsta skälet att arbeta med Söderort som helhet är att det ger oss möjlighet att upptäcka och utveckla samband som gynnar den gemensamma utvecklingen i Söderort utan att den egna stadsdelens identitet går förlorad. I det perspektivet blir det också viktigt att utveckla de olika stadsdelarnas egen karaktär för att förstärka helheten. Även lösningar för infrastruktur som t.ex. kommunikation mellan stadsdelarna underlättas genom att använda ett helhetsperspektiv.

2. Vilka åtgärder på det generella planet ser ni som mest angelägna för att uppnå målet om ett Söderort i världsklass?

Utveckling av tvärförbindelser, främst spårbundna, och nya arbetsplatser samt stärkt koppling till utbildning och forskning. Vidare en utbyggnad av s.k. hotspots eller hotzones d v s en plats med publik WLAN-täckning, ökad upplevd trygghet, utveckling av strandområden och båtlivet. Positiva erfarenheter visar att samarbetsprojekt mellan skolor kan bidra till minskad segregation.

3. På vilket sätt kan er organisation/verksamhet bidra till att stärka utvecklingen på Söderort?

Genom fortsatt arbete med utvecklingen av kreativa näringar samt arbetet kring utvecklingen av Telefonplan. Vidare genom att delta i arbetet för hållbar utveckling av bostadsområdet vid Västra Liljeholmen.

4. Utifrån stadsdelsperspektivet, lämna förslag på åtgärder som bör prioriteras. (SDN bör i huvudsak kommentera sina egna stadsdelar.)

Utvecklingen kring Telefonplan och kunskap om de kreativa näringarnas inverkan på tillväxt och som motor för utvecklingen i hela Söderort. Centrumupprustning i Fruängen bör också prioriteras, nya spåranslutningar t ex snabbspårväg Telefonplan - Älvsjö, utbildning, hotzones.

5. I den inre delen av ytterstaden sker nu en kraftig tillväxt av kontorsarbetsplatser och bostäder. Hur påverkar detta de yttre delarna av ytterstaden?

Ett ökat invånarantal och arbetsplatser i de inre delarna väntas medföra ett ökat behov av service, rekreation och resor mellan stadsdelarna och de yttre delarna. Det medför också ett ökat behov av att profilera och marknadsföra hela Söderort som visar på tillgången till bostäder, en möjlig expansion för företag i närområdet samt möjligheter att påverka utvecklingen i de yttre delarna.

6. Sambanden mellan olika delar av den södra ytterstaden är begränsad. Har en god utveckling, av t ex arbetsplatser eller förnyelse av ett centrum i en stadsdel, positiva effekter för utvecklingen i andra stadsdelar?

Med stärkta kärnor enligt förslaget till ny ÖP och utvecklade kommunikationer kan de goda förutsättningarna sprida sig.

7. I inledningen av arbetet har frågan väckts om att arbetet med Söderort borde koncentreras till de yttre stadsdelarna alternativt till stadsdelar med sämre socioekonomisk situation. Är det en riktig prioritering?

För att uppnå en resurseffektivitet i arbetet bör nog vissa riktade satsningar göras i mer utsatta områden, däremot är det viktigt att driva ett gemensamt arbete för utvecklingen av Söderort då positiva effekter kan spridas och stärker hela Söderort.

8. Finns det anledning att koncentrera sig till vissa stadsdelar, i så fall vilka?

En koncentration till vissa stadsdelar kan riskera att peka ut dessa som problemområden. Insatserna bör mer bero på vilka behov som identifieras och vilka insatser staden kan råda över. Vid ett urval av stadsdelar bör en diskussion och definition om vilka faktorer som ska ligga till grund för valet samt en beskrivning av önskad utveckling i dessa äga rum för att skapa samsyn och jämförbarhet av resultat i stadsdelarna. Viktigt är också att undersöka och hämta in erfarenheter från framgångsrika arbeten i Stockholm och andra städer som kan användas för att skapa en positiv utveckling av en stadsdel.

9. Finns det några särskilda svårigheter eller utmaningar i Söderort? Beskriv.

Att öka nyetableringen av företag, stärka kopplingen mellan högskolor/forskning, näringsliv och offentlig sektor, öka den upplevda tryggheten, skapa samband mellan stadsdelarna, stärka sociala förhållanden, utveckla kommunikationerna, formulera och etablera en positivare bild av Söderort. Stadsdelarna ligger geografiskt nära city och varandra men det finns mentala barriärer och avstånd som upplevs stora.

10. I förslaget till översiktsplan anges ett antal geografiska samband och utvecklingsområden. Finns det något av dessa man särskilt bör prioritera?

Fruängens centrum och sambandet till Skärholmen och Älvsjö. Sambandet Telefonplan (Konstfack) -Västberga (företagsområde) -Älvsjö (Stockholmsmässan) där Älvsjö förväntas bli en knutpunkt för spårtrafik ut i landet och till Arlanda samt Karolinska Institutet, KTH och Södertörns Högskola.

11. Synpunkter på processen kring programmet.

Den politiska referensgruppen med representanter från stadsdelsnämnderna blir en viktig kanal för att löpande lämna synpunkter inför det slutgiltiga program för Söderort som läggs fram för kommunfullmäktige i mars 2010.

12. Tankar kring marknadsföring, kommunikation och budskap. Vad är unikt i Söderort och skiljer det från Västerort eller Norrort?

Några nyckelbegrepp kan vara unga invånare, mångfald, upplevelser och design. Design och kultur är betydelsefulla faktorer för att ladda varumärket och är därför intressant att fortsätta utveckla. Telefonplan och Vinterviken tillsammans bl.a. med Globenområdet, Matstaden och Skogskyrkogården är viktiga historiska och innovativa platser och kompetenscentrum som bör tas tillvara vid marknadsföring och kommunikation kring Söderort. Men också närheten till utbildning och forskning inom vård som representerar starka tillväxtområden vilka genererar nya verksamheter och arbetstillfällen.

Skapa berättelser och faktaunderlag som talar för området. Kartlägg efterfrågan och utbud av kvalitetsrestauranger, intressant arkitektur, profiler/kändisar, upplevelser, design och hotzones mm. Rekrytera och förse ambassadörer, företagsinterna tidningar, universitet m.fl. med riktade underlag.

13. Tankar kring formerna för medborgardialog.

Det är avgörande att det finns effektiva rutiner för medborgardialog, samråd är oftast resurs- och tidskrävande varför en viktig fråga är att dessa bör utformas på ett sätt som är rimligt för stadsdelarna att hantera.

Det är viktigt att projektet för en dialog med flera intressenter och framför allt lyssnar in företagets behov för att förstå deras förutsättningar och diskutera behov av industrilokaler i markplan, samarbete, image och kompetensförsörjning samt att undanröja eventuella osäkerheter vid etableringsbeslut i Söderort osv.

14. Hur bör genomförandet organiseras?

Projektledningen för genomförandet bör organiseras av stadsledningskontoret. Förankringen är fortsatt viktig och det är önskvärt att den politiska styrgruppen och den operativa styrgruppen med förvaltningschefer under ledning av stadsdirektör Irene Lundquist Svenonius fortsätter sitt arbete.

De insatser som planeras bör både vara insatser som verkar långsiktigt och några koncentrerade symbolinsatser som märks och bidrar till att visa att det händer något positivt i Söderort. Stadsledningskontoret har de bästa förutsättningar att överblicka, leda och följa upp det arbetet ur ett helhetsperspektiv.

15. I beskrivningen av de södra stadsdelarna används växelvis benämningen Söderort och södra ytterstaden. Vilken benämning är att föredra?

Söderort, jämför med Västerort och Norrort som utgår från en geografisk orientering. Söderort är också ett samlingsnamn motsvarande Västerort och Norrort som lätt kan förstås av såväl invånare och företag som tillfälliga besökare.

Förvaltningens svar på frågorna är de synpunkter och förslag som vi i den här fasen av processen uppfattat som viktiga. Synpunkterna är på inget sätt de slutgiltiga eftersom arbetet pågår under hela programperioden och nya synpunkter kan komma att påverka det slutgiltiga förslaget som planeras att läggas fram för kommunfullmäktige i mars 2010. Synpunkter kommer med all säkerhet att komma fram i samband med den dialog som planeras att äga rum under hösten 2009. Det blir därför viktigt för förvaltningen att aktivt delta i det fortsatta arbetet att identifiera utvecklingshinder, söka lösningar och att delge projektledningen nya synpunkter och förslag som kommer fram i dialog med medborgarna.

Förvaltningen föreslår också att projektledningen under processens gång undersöker om något av förslagen har potential att tillsammans med flera aktörer utvecklas till ett projekt som delvis kan finansieras med EU medel. Några av de teman som EU kommissionen kommer att prioritera under den närmaste perioden t.ex. innovativ utveckling eller social inkludering som kan vara av intresse i sammanhanget.

Bilagor

1. Stadsledningskontorets förslag angående Program för utveckling av Söderort
2. Statistikunderlag från USK för Söderortsvisionen om utvecklingen perioden 2002 – 2008.